

Omgevingsvisie in potlood

Visie voor Texel 2050

Gemeente Texel

januari 2024

Project	Omgevingsvisie Texel
Opdrachtgever	Gemeente Texel
Document	Omgevingsvisie in potlood
Status	Ongecontroleerd (aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend)
Datum	januari 2024
Projectcode	134591
Projectleider	FONT
Projectdirecteur	SCHM18
Auteur(s)	FONT, HOOA4
Adres	Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. | Deventer Daalsesingel 51c Postbus 24087 3502 MB Utrecht +31 (0)30 765 19 00 www.witteveenbos.com KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 6

1.1 Leeswijzer 6
1.2 Achtergrond 6
1.3 Uitgangspunten 7
1.4 Proces 7
1.5 Omgevingsvisie in potlood 8

2 VERHAAL VAN TEXEL 9

2.1 Kernwaarden 9
2.2 Verhaallijnen 10
2.2.1 Verhaallijn 1: Texelleren 10
2.2.2 Verhaallijn 2: Van onderop 11

3 VOORTBOUWEN OP WAT ER IS 12

3.1 Beleidsinventarisatie 12
3.2 Trends en ontwikkelingen 12
3.3 Staat van de Leefomgeving 12

4 ONTWERPEND ONDERZOEK 14

4.1 Uitgangspunten scenario's 14
4.2 Scenario 1: Dynamisch Texel 15
4.3 Scenario 2: Natuurlijk Texel 15
4.4 Bouwstenen voor het toekomstbeeld 16

5 TOEKOMSTBEELD TEXEL 2050 17

5.1 Leidende principes 17
5.2 Samen texelleren 17
5.3 Integrale opgaven 18

6 GOED WONEN EN LEVEN 20

6.1 Wonen 20
6.2 Hechte samenleving 20
6.3 Gezonde leefomgeving 21
6.4 Voorzieningen 21
6.5 Inclusieve samenleving 21

7 WAARDEVOL BUITENGEBIED 22

7.1 Het verhaal als basis 22
7.2 Water- en bodemsturend ontwikkelen 22
7.3 Groen en blauw 22
7.4 Natuurinclusief 23
7.5 Landschapsbeleving 23
7.6 Monitoring van stikstofdepositie 23

8 TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN 24

8.1 Verbreding van de economische structuur 24
8.2 Stimulering van innovatie en kennis 24
8.3 Stimulering circulaire en duurzame bedrijvigheid 24
8.4 Inzetten op kwalitatief toerisme 25

9 ADAPTIEVE GEMEENSCHAP 26

9.1 Energieneutraal en klimaatrobuust 26
9.2 Duurzame woningen en bedrijven 26
9.3 Energieopwekking 26
9.4 Water 26
9.5 Kustbescherming 27

10 DUURZAAM BEREIKBAAR 28

10.1 Op het eiland 28
10.2 Naar het eiland 28
10.3 Andere infrastructuur 28

11 RUIMTELIJKE CONSEQUENTIES EN EERSTE STAPPEN 29

11.1 Goed wonen en leven 29
11.2 Waardevol buitengebied 29
11.3 Toekomstbestendig ondernemen 29
11.4 Adaptieve gemeenschap 30
11.5 Duurzaam bereikbaar 30

12 **VERVOLGPROCES** **31**

BIJLAGE 1 CONCEPT TOEKOMSTBEELD **32**

BIJLAGE 2 AMBITIETABEL **33**

1

INLEIDING

Texel is een prachtige gemeente om te wonen, te werken en te recreëren. Het eiland is letterlijk en figuurlijk in beweging, net als de wereld om ons heen. We staan voor verschillende maatschappelijke transities, die ruimteclaims met zich meebrengen. En tegelijk behouden we de Texelse kernkwaliteiten graag. Hoe willen we groeien en waar? En wat willen we behouden en beschermen? Deze vragen beantwoordt de gemeente Texel in deze Omgevingsvisie in potlood. Daarmee geeft de gemeente richting aan de toekomstplannen van Texel tot 2050. Er zijn veel uitdagingen: Hoe gebruiken we de ruimte? Hoe zorgen we voor voldoende woningen en banen? Gaan we gebieden die vrijkomen bebouwen met woningen, inzetten voor het bedrijfsleven of wordt het een recreatiegebied? Kiezen we voor autobereikbaarheid of zetten we in op duurzaam vervoer? Hoe voorkomen we natte voeten bij hevige neerslag en leegstaande sloten bij warm weer? In dit document maken we keuzes, zodat we Texel goed achterlaten voor volgende generaties.

1.1 Leeswijzer

Deze Omgevingsvisie in potlood bestaat uit 13 hoofdstukken: De inleiding vertelt waarom deze visie is geschreven en hoe we tot het toekomstbeeld zijn gekomen. Hoofdstuk 2 geeft een samenvatting van het verhaal van Texel in twee verhaallijnen. In hoofdstuk 3 staat een korte beschrijving van de deelproducten en onderzoeken die geleid hebben tot de conclusies in deze visie. De scenario's die zijn ontwikkeld tijdens het ontwerpend onderzoek, staan beschreven in hoofdstuk 4. Op basis van de analyse van die scenario's, die in keuzes aan de inwoners zijn voorgelegd, zijn de bouwstenen voor het uiteindelijke toekomstbeeld bepaald. Hoofdstuk 5 verwoordt de leidende principes voor Texel en schetst het punt op de horizon waar Texel naar toe beweegt. Het toekomstbeeld voor Texel in 2050 wordt in de hoofdstukken 6 tot 10 uitgewerkt per opgave: Goed wonen en leven, Waardevol buitengebied, Toekomstbestendig ondernemen, Adaptieve gemeenschap en Duurzaam bereikbaar. Deze vijf opgaven staan niet op zich, maar vormen samen de ontwikkelrichting voor Texel op hoofdlijnen. In hoofdstuk 12 schetsen we de vervolgstappen om tot een definitieve Omgevingsvisie te komen. In de bijlagen staan het Toekomstbeeld op kaart en de ambities per beleidsdomein samengevat.

1.2 Achtergrond

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Met deze wet wil Nederland de regels voor ruimtelijke ontwikkeling eenvoudiger maken. Als u straks een schuur wil bouwen of een dakkapel, dan heeft u nog maar met één wet te maken. De Omgevingswet vervangt veel huidige wetten en regels voor de fysieke leefomgeving. Beslissingen over nieuwe plannen voor wonen, ruimte, infrastructuur, milieu en water worden vanaf 1 januari 2024 op een nieuwe manier genomen. Daarom moeten we goed nadenken over hoe we met de ruimte op Texel willen omgaan en hoe Texel er in de toekomst uit gaat zien. De Omgevingswet eist dat iedere gemeente een Omgevingsvisie opstelt die de kwaliteit en ontwikkeling van de fysieke (de omgeving waarin we in leven) en sociale leefomgeving beschrijft. In deze Omgevingsvisie staan de grote lijnen van de plannen van de gemeente voor 2050. Omdat we niet in de toekomst kunnen kijken, is het onmogelijk om heel gedetailleerd te worden. De omgevingsvisie beschrijft niet alleen hoe we de ruimte zo goed mogelijk kunnen gebruiken, maar ook welke keuzes hiervoor nodig zijn. We nemen daarbij het verhaal van Texel als uitgangspunt voor toekomstige ambities. De omgevingsvisie geeft antwoord op 2 vragen:

- Wat gaan we doen om Texel nog mooier, gezonder en aantrekkelijker te maken?
- Hoe beschermen, behouden en beheren we de bestaande leefomgeving met haar specifieke kwaliteiten?

De uiteindelijk vastgestelde Omgevingsvisie bindt alleen de gemeente en is van invloed op veel (toekomstig) vast te stellen beleid door de gemeenteraad. Er staan geen regels in die wettelijk afgedwongen kunnen worden. Die staan in het Omgevingsplan, de opvolger van het bestemmingsplan.

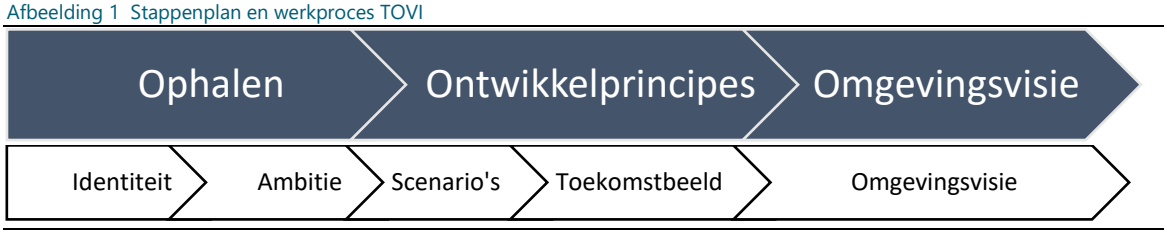
1.3 Uitgangspunten

De uitgangspunten voor deze Omgevingsvisie zijn vastgelegd in de Kadernota 'Toekomst van Texel', die door de gemeenteraad van Texel is goedgekeurd. Er zijn belangrijke uitgangspunten waar de Omgevingsvisie aan moet voldoen. Om te beginnen is een complete visie nodig over de toekomst van Texel. Naast de fysieke leefomgeving, moet ook de sociale- en economische regelgeving, en uitvoering daarvan, worden beschreven in deze visie. Het bestaande beleid vormt de basis voor de nieuwe plannen. De verschillende onderdelen van de visie worden per opgave uitgewerkt. In relatief korte tijd is deze Omgevingsvisie in potlood tot stand gekomen. Dat is in samenspraak (participatie) met de inwoners van Texel gedaan. De uitkomsten van de gesprekken in de laatste participatieronde in januari-februari, zijn ook belangrijke input voor het aanscherpen van deze versie.

1.4 Proces

We doorliepen drie fasen om te komen tot de omgevingsvisie van gemeente Texel. Dit zijn de fasen: ophalen, ontwikkelprincipes (keuzes) en omgevingsvisie. Per fase zijn verschillende stappen doorlopen. Deze stappen hebben elk tot verschillende tussenproducten geleid. De stap toekomstbeeld is gedeeltelijk doorlopen en wordt in deze Omgevingsvisie beschreven. Afbeelding 1 en 2 geven een visuele samenvatting van het proces. Het participatieproces volgt dezelfde 3 stappen.

Afbeelding 1 Stappenplan en werkproces TOVI

Afbeelding 2 Overzicht van de deelproducten

Fase	Stap	Product
Ophalen	1. Identiteit	Verhaal van Texel (Rapport)
		Beleidsinventarisatie (Rapport)
		Trends en Ontwikkelingen (Rapport)
		Staat van de Leefomgeving (Rapport)
	2. Ambitie	Integrale opgaven (Notitie ambitietabel)
Ontwikkelprincipes	3. Scenario's	Twee scenario's (incl. Ontwikkelbeelden)
		Effectenanalyse van de twee scenario's (MER-light)
	4. Toekomstbeeld	Ambitiedocument (incl. Toekomstbeeld)
Omgevingsvisie	5. Omgevingsvisie	Omgevingsvisie in potlood
		Omgevingsvisie

De deelproducten zijn tot stand gekomen met medewerking van de gemeentelijke projectgroep. Tijdens de werkateliers is informatie opgehaald en gedeeld en de producten zijn voorgelegd aan de trekkers van de verschillende onderwerpen. Afbeelding 3 geeft een overzicht van de werkateliers en de onderwerpen die besproken zijn.

Afbeelding 3 Overzicht werkateliers projectgroep TOVI

Werkatelier	Onderwerp	Datum
1	Productspecificatie	20 februari 2023
2	Ambities	13 maart 2023
3	Einddoel en vorm TOVI	27 maart 2023
4	Ruimteclaims 1	21 april 2023
5	Toekomstscenario's	15 mei 2023
6	Dilemma's	15 mei 2023
7	Ruimteclaims 2	4 juli 2023
8	Toekomstbeeld 1	28 augustus 2023
9	Toekomstbeeld 2	14 september 2023
10	Gesprekken per integrale opgave	13 & 14 september 2023
11	Toetsing aan kaders	9 oktober 2023

1.5 Omgevingsvisie in potlood

Deze versie van de Omgevingsvisie is een eerste concept. Hierin zijn alle inzichten die we het afgelopen jaar hebben opgedaan verwerkt. Ook de participatie uitkomsten uit de eerste twee rondes zijn verwerkt. We leggen dit concept in de komende weken voor aan de inwoners van Texel. In februari verwerken we de output van de participatie, de uitkomsten van de effectenstudie en de input van de Raad in de uiteindelijke Ontwerp Omgevingsvisie, waarover de Raad besluit om deze ter visie te leggen.

De Omgevingsvisie is een 'dynamisch' document. We gieten de toekomstplannen voor Texel niet in beton. Omdat de wereld waarin we leven razendsnel verandert, zullen we onze doelen en ambities regelmatig actualiseren. Wanneer een nieuwe versie noodzakelijk is vanwege nieuwe inzichten en kennis, nodigen we opnieuw de inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers uit om mee te denken. Wij willen nieuwe ontwikkelingen stimuleren en goed samenwerken om onze doelen en ambities te realiseren. Zo wordt het mogelijk dat ieder op eigen kracht en met plezier kan investeren in de toekomst van Texel.

2

VERHAAL VAN TEXEL

De vraag die beantwoord wordt in de Omgevingsvisie is: 'Wat voor een samenleving willen wij zijn?' Om die vraag te kunnen beantwoorden moet je eerst weten "Wie zijn we nu". En dat wordt in belangrijke mate bepaald door "Waar komen we vandaan". Het zijn vaak de gebeurtenissen uit het verleden die ons getekend hebben. Dat geldt voor ons landschap in het bijzonder. Het landschap van vandaag is bepaald door de ingrepen in het verleden. Het landschap van morgen wordt mede bepaald door de keuzen die we vandaag maken. Daarnaast is het landschap rijk aan verhalen. Verhalen die het landschap wellicht niet direct hebben getekend, maar het wel 'couleur locale' verschaffen. Het Verhaal van Texel is opgeschreven en gevat in twee verhaallijnen. Daarbij zijn we uitgegaan van de Texelse kernwaarden.

2.1 Kernwaarden

De Texelse Kernwaarden zijn beschreven in de structuurvisie en beknopt uitgewerkt in het Beeldkwaliteitsplan (BKP) 'Beeld van Texel' dat onderdeel is van het bestemmingsplan Buitengebied, daterend uit 2013. Ook in de omgevingsvisie gebruiken we de kernwaarden als bouwsteen.

De rust en ruimte
Ruimte is de drager van de landschappelijke identiteit van het eiland en vindt zijn vertaling in open landschap, zichtlijnen en vergezichten. Rust is enerzijds een afgeleide van de kernwaarde ruimte, immers hoe meer ruimte hoe meer rust. Anderzijds wordt rust ook beïnvloed door infrastructuur en activiteiten.

De rijkdom aan natuur en cultuurlandschappen
Het Texelse landschap is de neerslag van de ontstaansgeschiedenis en is uniek door haar verscheidenheid en kwaliteiten. De rijkdom van de natuurgebieden en van het cultuurland vormt een belangrijke aantrekkingskracht voor toeristen en bewoners. De cultuurhistorische waarden zijn van belang om de belevingswaarde van Texel te waarborgen

De grote afwisseling in landschappen en landgebruiksvormen
Als eenheden van landschappelijke identiteit zijn er zeven landschappen onderscheiden. Ze vertonen een samenhang in historie en traditie, schaal, bebouwing, structuur en sfeer, en in grondgebruik. Het is van groot belang dat de landschappen in zichzelf samenhangend blijven en onderling verschillend. Alleen dan blijven de verschillende landschappen leesbaar.

De Texelse identiteit
Texelaars zijn trots op hun eiland en hun eigen identiteit. De Texelse identiteit wordt in sterke mate bepaald door haar cultuurlandschap, het grasland, de oude buitendorpen, de dijken, kerkjes, tuinwallen, stolpen en schapenboeten. De verbondenheid van Texelaars met hun eiland en met elkaar, de eilandeconomie met zijn vele, gevarieerde kleinschalige bedrijven, de gastvrijheid, de hoge mate van dienstverlening en veiligheid maken Texel tot een uniek eiland. Om zich blijvend te onderscheiden is het Texels eigene van grote waarde, bijvoorbeeld de van het eiland afkomstige producten.

Het specifieke eilandkarakter
De Texelaars zijn echte eilanders. Ze hebben een eigen cultuur, mentaliteit en identiteit en onderscheiden zich daardoor van de 'overkanters'. Door de eilandpositie hebben de Texelaars een grote mate van

zelfstandigheid ontwikkeld, en willen vooral autonoom blijven. Het eilandgevoel wordt gevoed door rust, ruimte en verbondenheid met de natuur, maar ook door de rijke historie van de eilanden.

De nachtelijke duisternis

Het aanschouwen van een donkere heldere sterrenhemel bij nacht, liefst met de daarbij behorende stilte zoals die in de natuur is te vinden. De aandacht voor duisternis als kwaliteit van de leefomgeving wordt in grote mate ingegeven door ontwikkelingen die een bedreiging vormen voor donkere nachten. De inzet is het terugdringen van overbodig en hinderlijk kunstlicht.

De maritieme monumenten

Het maritieme verleden van Texel is een belangrijk cultureel erfgoed. Op het land en in het water zijn overal nog sporen te vinden van deze boeiende geschiedenis - de visserij, de Rede van Texel, VOC, de Schans, loodswezen, walvisvaart, WOII en de jutterij. Vanuit het maritieme verleden, heden en de toekomst ontwikkelt Texel zich als (inter)nationaal kenniscentrum op het gebied van zee-beheer, onderwater-archeologie, onderzoek en aanverwante activiteiten.

2.2 Verhaallijnen

Er zijn uit de ontwikkelingsgeschiedenis van Texel en de opgestelde kwaliteitenkaart zijn twee verhaallijnen ontwikkeld. De verhaallijnen geven meer duiding aan de kernkwaliteiten van Texel en vormen het fundament waarop de Omgevingsvisie verder bouwt. We voegen immers een nieuw hoofdstuk toe aan het verhaal van Texel. De verhaallijnen vormen tevens de toets voor toekomstige ontwikkelingen: bouwt het initiatief voort op de geschetste identiteit en past het bij Texel?

Afbeelding 4 Kwaliteitenkaart en de moodboards behorend bij de verhaallijnen (links: Texelleren, rechts: Van onderop)

2.2.1 Verhaallijn 1: Texelleren

Het **ondernemerschap** en de eigen-wijsheid van de Texelaar is terug te vinden in de rijke VOC-historie en ruimtelijke inrichting van het eiland. De strijd tegen de zee, maar ook het **werken mèt het water en landschap** zien we terug in de kustverdediging het maritiem onderzoek dat hier plaats vindt en de aanleg van verschillende polders. Ook in de productontwikkeling en toepassing van kennis zien we **inventieve oplossingen**. De zilte aardappel, de Sumwing en de gaaszetmachine zijn voorbeelden. Steeds dient de geest van de plek als uitgangspunt en zien de Texelaars **kansen** in lastige omstandigheden. Precies dit **aanpassen** aan de omstandigheden, maakt van Texel letterlijk en figuurlijk een dynamisch eiland. Zo hebben verschillende dorpen zichzelf opnieuw uitgevonden van vissersdorp tot toeristische trekpleister of een andere vorm van bestaan gezocht. Het eiland zelf is ook **dynamisch** in de zin dat de kustlijn steeds verandert. Nu groeit het eiland in het zuiden steeds verder aan door zandafzettingen. Het **eilandkarakter** en de zelfstandigheid komen tot uiting in de pragmatische houding ten opzichte van nieuwe omstandigheden.

Dat komt goed van pas aan de vooravond van alle **transities** die een plek moeten krijgen op het eiland. Van de sociale tot de ruimtelijke transitie, het ontwikkelen van duurzame energie, omgaan met de zeespiegelstijging, het vormgeven van duurzame landbouw… het moet hier allemaal plaatsvinden. Dat biedt ook kansen voor dit ondernemende eiland, niet in de laatste plaats voor **innovatie** om zo een toekomstbestendige economie te creëren. Misschien betekent het vormgeven van alle veranderingen dat Texel en haar inwoners juist nu kunnen excelleren via Texelse oplossingen. Texelleren dus.

2.2.2 Verhaallijn 2: Van onderop

De Texelse identiteit wordt ook in sterke mate bepaald door de **verbondenheid** van Texelaars met hun eiland en met elkaar. Op Texel heerst een unieke cultuur en mentaliteit die zich kenmerken in een grote mate van **zelfstandigheid**. Op Texel wordt al eeuwen **samengewerkt** aan oplossingen. De **gemeenschap** is hecht en mensen helpen elkaar. Het feit dat Texel een eiland is en de strijd tegen het water hebben hier vast aan bijgedragen. Als inwoner betekent dit dat je **onderdeel** bent van een grote geheel. Het betekent niet dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende **dorpen**. Die hebben wel degelijk ieder hun eigen signatuur en zelfs bijnaam. De (landschaps)historie is ook steeds een andere. Texel kan worden beschreven als Nederland in het klein; het herbergt een grote diversiteit aan **landschappen en natuur**. Niet voor niets is het eiland niet alleen geliefd bij zijn inwoners maar ook bij bezoekers. Het kunnen beleven van **ruimte en rust** draagt daar voor een groot deel aan bij. Dat die ruimte en rust behouden blijven voor de toekomstige generatie is belangrijk voor de inwoners. Het Texelse antwoord op ontwikkelingen is altijd een **gezamenlijk** antwoord geweest, vanuit de bevolking en met het water en de bodem als leidraad. Op die ervaring kan worden voortgebouwd. Samen zoeken naar balans, zodat de Texelse kernwaarden behouden blijven en Texel een fijne plek blijft om te wonen.

3

VOORTBOUWEN OP WAT ER IS

Naast dat gekeken is naar de identiteit van Texel, zijn ook de huidige beleidsambities, de trends en ontwikkelingen en de huidige staat van de leefomgeving geïnventariseerd, om te kunnen bepalen op welke domeinen (extra) beleidsvorming nodig is.

3.1 Beleidsinventarisatie

In de beleidsinventarisatie zijn relevante beleidskaders en wet- en regelgeving binnen lokale, regionale, provinciale en nationale kaders geïnventariseerd. De kadernota Toekomst van Texel is voor het hele proces om te komen tot een omgevingsvisie, de leidraad. De ambities uit de landelijke en provinciale visies (zoals de Kamerbrief Contourennotitie dd 6-10-2023 en de Omgevingsvisie NH 2050) zijn verwerkt en - daar waar kaderstellend - opgenomen in de ambities die zijn opgesteld voor de gemeente Texel. Dit geldt ook voor de verschillende regionale visies die in samenwerking met de andere Waddeneilanden zijn vastgelegd.

Er zijn hiaten geconstateerd in de kennis over milieu, mede omdat daar geen beleidsmedewerker voor aangesteld is binnen de gemeente Texel. Ook werd geconstateerd dat nog weinig gebiedsgerichte beleidsstukken zijn opgesteld met een visie op de lange termijn. Een belangrijk voordeel van gebiedsgericht denken en werken is dat dit de integraliteit van beleid ten goede komt. Dit wordt nu geïntroduceerd met het werkproces dat moet leiden tot de omgevingsvisie. Verder werd geconstateerd dat parallel aan het omgevingsvisieproces wordt gewerkt aan meerdere sectorale visies. Dit is een onwenselijke situatie en vraagt aandacht voor de integraliteit. Het kan bovendien zo zijn dat de omgevingsvisie uitspraken doet die van invloed zijn op de (toekomstige) ontwikkeling van het sectorale beleid. Dit is een complexe puzzel waarbij de uitdaging erin ligt om beleidsdomeinen te integreren en tegelijk helder en richtinggevend te zijn.

3.2 Trends en ontwikkelingen

De trends en ontwikkelingen voor gemeente Texel zijn in kaart gebracht met het DESTEP-model. Het DESTEP-model laat zien welke ontwikkelingen er spelen op het vlak van demografie, economie, sociaal domein, technologie, ecologie en het politiek-institutioneel domein (vergrijzing, huishoudensgroei, circulaire economie, klimaatverandering). Het rapport geeft een globaal inzicht en biedt handvatten voor de ontwikkeling van toekomstscenario's.

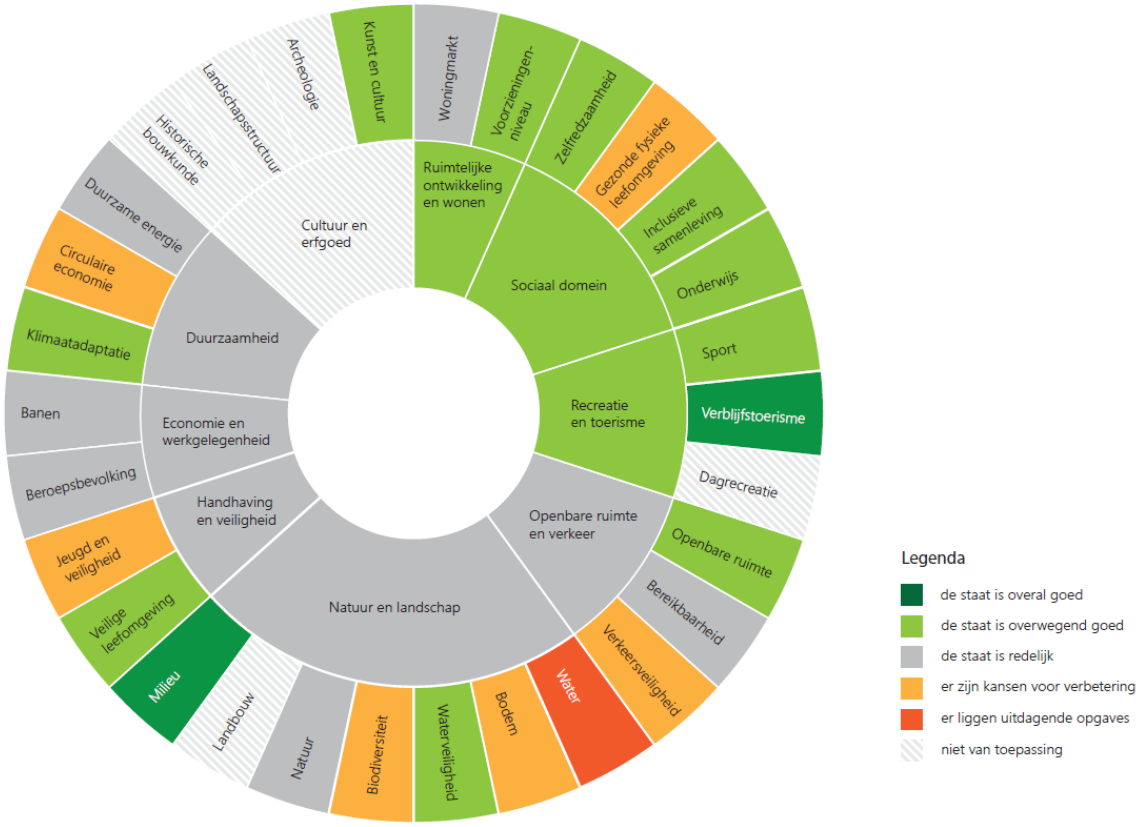
Voor de geïnventariseerde trends en ontwikkelingen is de ruimteclaim in kaart gebracht: vraagt de trend meer of minder fysieke ruimte dan in de huidige situatie, blijft de ruimteclaim gelijk of is dat nog afhankelijk van politieke keuzes? Onderaan de streep kwam dit uit op een flink toenemende ruimtevraag, terwijl er nauwelijks afnemende ruimtevragen zijn.

3.3 Staat van de Leefomgeving

De Staat van de Leefomgeving geeft een beeld van de huidige situatie en kwaliteit van de leefomgeving van Texel, gebaseerd op een landelijke methodiek. Deze nulmeting is van belang voor keuzes in de omgevingsvisie: op welke onderdelen is nog sturing nodig, en voor welke onderdelen is Texel goed op weg? Daarnaast vormt de Staat van de Leefomgeving de basis voor de monitoring van toekomstig beleid. Het gebruikte beoordelingskader is opgebouwd uit negen thema's die niet alleen fysieke aspecten, maar ook sociale aspecten beschrijven, waarbij de brede welvaart als uitgangspunt is genomen. Met het definiëren van

indicatoren zijn de thema's meetbaar gemaakt en getoetst aan het regionaal en landelijk gemiddelde en/of (wettelijke) normeringen en beleidsdoelen. De uitkomsten zijn visueel weergegeven in een Rad van de Leefomgeving. De oranje en rode kleur geeft aan dat er extra sturing op dit onderwerp nodig is.

Afbeelding 5 Rad van de Leefomgeving Texel

4

ONTWERPEND ONDERZOEK

De toekomst voor Texel kan op verschillende manieren vorm krijgen. Om hier grip op te krijgen en een idee te krijgen van de mogelijke toekomsten voor Texel zijn twee scenario's ontwikkeld. Voor elk scenario is op basis van ontwerpend onderzoek een kaart van Texel in 2050 gemaakt. De scenario's zijn een middel om te onderzoeken welke consequenties de beslissingen hebben op de toekomst, en omgekeerd.

4.1 Uitgangspunten scenario's

Beleidsmakers staan voor een groot aantal keuzes. Door een ruimtelijke structuur voor een langere periode bepalend te maken voor investeringen kunnen ontwikkelingen in landbouw en natuur elkaar gaan versterken, kan infrastructuur efficiënt en effectief worden benut, en kunnen investeringen in wonen en werken vlot voortgang vinden. In de scenario's schetsen we verschillende opties voor ruimtelijke structuren, als bouwstenen voor het toekomstbeeld. In elk scenario gaan we ervan uit dat Texel streeft naar een duurzame ontwikkeling (in brede zin), zonder dat daarmee ook is gegarandeerd dat alle beleidsdoelen in alle scenario's worden gehaald.

De scenario's gaan uit van verschillende maatschappijbeelden, waarbij een andere balans gekozen is tussen de drie 'P's' van duurzaamheid: people (welzijn), planet (fysieke leefomgeving) en profit (welvaart). Die accenten (prioriteringen) leiden tot verschillende ruimtelijke keuzes. Er is een scenario met het accent op maakbaarheid en technologie en een scenario met het accent op natuur en mens.

Op het gebied van landbouw en natuur geven de scenario's verschillende antwoorden op de vraag in hoeverre en op welke manieren water en bodem leidend zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling van het buitengebied. Wat de ontwikkeling van de dorpen betreft, is de verdeling van de bevolkingsontwikkeling tussen de kernen bepalend voor de ruimtelijke structuur. De beelden in de scenario's variëren van ieder dorp een beetje laten groeien tot de groei op 1 plek accommoderen. Op het gebied van energie geven de scenario's minder richting, omdat er nog een inwonerberaad volgt. Onderscheid is gemaakt tussen de energievoorziening lokaal of centraal oplossen. In beide scenario's wordt een ander antwoord gegeven op de zeespiegelstijging en de bijbehorende kustverdediging. Ook voor mobiliteit worden andere keuzes gemaakt. De keuzes die de scenario's in zich dragen zijn ook voorgelegd aan de bewoners van Texel (participatieronde 2). Onderstaande tabel geeft een samenvatting van deze keuzes.

Afbeelding 5 Samenvatting scenario's

	Dynamisch Texel	**Natuurlijk Texel**
samenleving	De samenleving is prestatiegericht en dynamisch. Technologie zorgt voor meer welvaart en minder milieubelasting. We trekken jonge mensen naar het eiland en centreren de voorzieningen.	Samenleving met nadruk op naoberschap, waarbij sociale cohesie belangrijk is. Natuurlijke oplossingen gaan voor technologische. De dorpen kunnen autonoom hun beslissingen nemen.
economie	De economie is gericht op duurzame groei en gericht op de regio/ Nederland. Innovaties en onderzoek worden gestimuleerd. We zetten in op verbreding van de economie en meer werkgelegenheid. Texel als duurzaam kennis- en innovatielaboratorium.	De economie gaat uit van 'degrowth' en is gericht op vermindering van materialengebruik en emissies. Het toerisme richt zich op gasten die Texel begrijpen en de rust en natuur waarderen. De kleinschaligheid wordt benadrukt. Kringlooplandbouw en zilte teelt.
ruimte	Het oostelijk deel van Texel wordt dynamischer door daar kennis en bedrijvigheid een plek te geven.	Nadruk op lokale dorpsidentiteiten. De natuur wordt ontzien door recreatie te beperken en biodiversiteit

	Trekken van werknemers door bouw nieuw dorp bij de haven.	te maximaliseren. Er worden niet meer woningen (bij)gebouwd.
klimaat en energie	Inzet op harde kustverdediging, extra dijk om Texel te beschermen tegen het water, innovatieve manieren van energie opwekking. Texel als innovatie-eiland.	Dynamische kustlijn waarbij we delta's creëren en zo de waterveiligheid garanderen. Zelfvoorzienend worden in energie, geregeld per dorp.
mobiliteit	Nadruk op nieuwe mobiliteitsconcepten en de deeleconomie (MaaS en lokale OV oplossingen). *MaaS = mobility as a service.*	Texel wordt een autovrij eiland. Bereikbaarheid is minder belangrijk door de nadruk op zelfvoorzienend zijn.
buitengebied	Het buitengebied fungeert als recreatielandschap	Het buitengebied is een lokale bron van materialen en energie, met inachtneming van de natuurwaarden.

4.2 Scenario 1: Dynamisch Texel

In dit scenario streven we naar Texel als duurzaam en welvarend eiland. We zoeken innovatieve en technische oplossingen voor de opgaven die op ons afkomen. Texel is een levend laboratorium voor de oplossingen voor de energie- en klimaatproblematiek.

De economie is gericht op duurzame groei, waarbij we de regionale en nationale markt bedienen. We verwelkomen nieuwe bedrijven op het eiland en zorgen voor nieuwe werklocaties nabij Oudeschild en 't Horntje om zo de economie te verbreden en de werkgelegenheid te stimuleren. Het toerisme blijft een belangrijke inkomstenbron, waarbij we vol gaan voor kwaliteit en iedereen welkom is. We verbreden het aanbod van de Texel Academy en zorgen ervoor dat we kennis en kunde in huis halen, niet alleen op het gebied van duurzaam toerisme, maar ook voor agrarische ondernemingen, nieuwe klimaatoplossingen en overige dienstverlening. Met het Koninklijk NIOZ hebben we al een voorlopende rol in onderzoek naar waterveiligheid, dijkontwerp en de zeebodem. Deze rol als laboratorium en proeftuin voor een duurzame economie en klimaatrobuuste samenleving bouwen we verder uit. We verruimen de vaartijden van de TESO zodat werknemers ook erg vroeg en erg laat nog naar en van hun werk kunnen. Ook bestaat een veerdienst tussen Oudeschild en Den Oever. Zo stimuleren we de verbinding met de overkant wat bijdraagt aan de economie en het onderwijs.

We centreren de culturele en maatschappelijke voorzieningen zoveel mogelijk in Den Burg, waar ze profiteren van elkaars aanwezigheid en ook buiten het toeristische seizoen bestaansrecht hebben. De innovatieve bedrijvigheid geven we een plek aan de oostkant van het eiland, waar meer dynamiek zal ontstaan door de ontwikkeling van een nieuw dorp bij de haven. Zo zorgen we voor de huisvesting van jonge mensen die een baan vinden op het eiland. Ook in de agrarische sector stimuleren we innovaties en schaalvergroting waar mogelijk. Texel is de proeftuin van innovatieve landbouw in de polders bij Midden- en Zuid-Eierland. We leggen een zoetwaterbassin aan voor de opslag van water.

We koesteren onze natuur en zorgen voor optimale toegankelijkheid van ons landschap ten behoeve van de recreatie, zodat iedereen ervan kan genieten. Met extra kustverdediging in de vorm van dijkverzwaring en pieren beschermen we ons tegen de zeespiegelstijging. We lopen voorop in het ontwikkelen van nieuwe manieren van energieopwekking zoals warmte uit zee en nieuwe windmolens. Die innovaties verkopen we aan 'de overkant', net als de energie die we extra opwekken. We stimuleren duurzaam vervoer, deelmobiliteit en nieuwe vervoersconcepten, waarbij Texel optimaal bereikbaar moet zijn voor iedereen. Daarom verruimen we ook de boottijden.

4.3 Scenario 2: Natuurlijk Texel

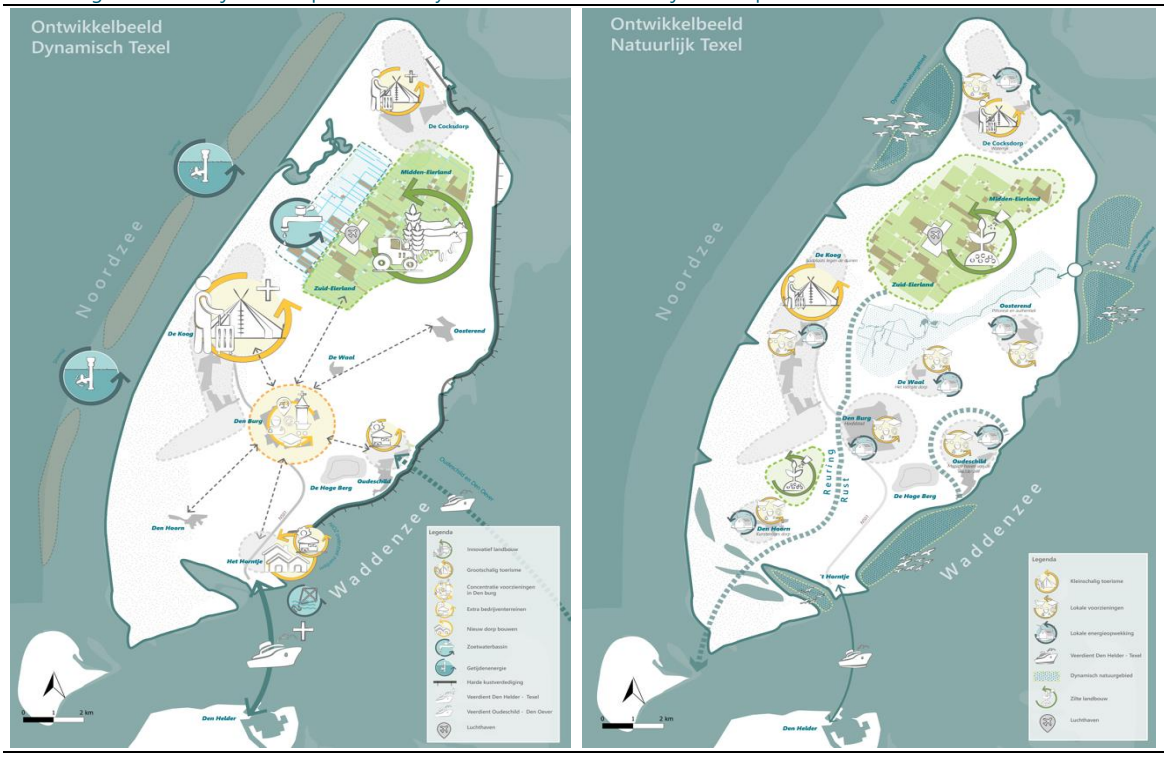
Dit toekomstbeeld bouwt voort op de bevindingen van Planet Texel, waarbij wordt gestreefd naar een zelfvoorzienend eiland. Het is een nieuwe visie op de economische ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit van het eiland, waarbij we niet langer uitgaan van economische groei maar streven naar energieneutraliteit, zelfvoorziening, en het behoud van de bijzondere natuur en leefkwaliteit. De natuur en de bodem zijn optimaal leidend voor alle ontwikkelingen. De sterke gemeenschapszin op Texel en het feit dat we als eilandbewoners altijd onze eigen oplossingen zochten, maakt dat we heel goed weten hoe we onze gezonde en prettige leefomgeving kunnen behouden voor de toekomst. Meer is niet altijd beter. De ambitie is om

Texel zelfvoorzienend te maken voor zoet water, water zuivering, duurzame energie, voedsel en dynamische natuur. Daarbij sturen we op vermindering van materialengebruik en emissies en hergebruik van materialen.

Toeristen die Texel begrijpen en net als haar inwoners het landschap en de rust koesteren zijn van harte welkom. De stroom recreanten beperken we, om zo ook verkeerbewegingen te minimaliseren. We streven naar een autovrij eiland, waarbij toeristen overstappen op duurzaam openbaar vervoer of de fiets. We koesteren de kleinschaligheid en de verschillende dorpsidentiteiten. Daarbij geven we de dorpen ook een grotere stem in (ruimtelijke) beslissingen. Ieder dorp ontwerp een passend energiesysteem dat volledig draait op duurzame energie en de energiecoöperaties zijn in handen van de inwoners.

We optimaliseren niet alleen de verkeers- en toerismestromen, maar ook de water-, afvalstromen. We zorgen ervoor dat er een materialenstroom binnen het eiland ontstaat waarbij we minimaal afhankelijk zijn van 'de overkant'. We stimuleren duurzame landbouw passend bij de bodem en kijken daarbij naar zilte teelt, en onderzoeken ook 'zeebouw', door bijvoorbeeld het kweken van zeewier en vis. We ontzien de natuur zoveel mogelijk door recreatie te beperken en biodiversiteit te maximaliseren. In plaats van woningen bijbouwen richten we ons op de transformatie en het verduurzamen van bestaand vastgoed. We transformeren bebouwing naar nieuwe, passende vormen die inspelen op de vergrijzing van het eiland. Denk aan meer-generatiewonen, waarbij bewoners uit meerdere generaties samenleven en naar elkaar omkijken. We zorgen ervoor dat het voorzieningenniveau in ieder dorp op peil blijft en iedereen zorg dichtbij vindt.

Afbeelding 6 De ruimtelijke consequenties van Dynamisch Texel en Natuurlijk Texel op kaart

4.4 Bouwstenen voor het toekomstbeeld

Op basis van het ontwerpend onderzoek en het analyseren van de twee scenario's is een gedeeld beeld ontstaan over de toekomst voor Texel. Uitdaging was steeds weer om de vraagstukken en ambities in samenhang met elkaar te bezien en naar een integraal beeld te komen. Door de ruimtelijke keuzes in de scenario's terug te zien, kon worden uitgesproken welke elementen juist wel of niet in het wenselijke toekomstbeeld moeten worden meegenomen. Er is ook een effectenstudie van de beide scenario's uitgevoerd door inhoudelijk experts, waaruit duidelijk werd welke elementen uit de scenario's wel of niet gunstig waren voor Texel. De voorliggende omgevingsvisie in potlood is een combinatie van bouwstenen uit beide scenario's en legt de focus op balans. De hier geschetste visie is een tussenstation op weg naar de uiteindelijke Omgevingsvisie en kan nog worden aangepast waar nodig.

5

TOEKOMSTBEELD TEXEL 2050

5.1 Leidende principes

Er zijn vier leidende principes voor Texel geformuleerd. De leidende principes zijn concrete vuistregels die richting geven aan het dagelijks handelen van initiatiefnemers en de gemeentelijke organisatie. Ze helpen om het goede te doen, datgene dat in de ruimtelijke ontwikkeling van Texel de bedoeling is. Deze principes gelden altijd en kunnen erbij worden gepakt als de afweging complex is en de integrale afstemming moeizaam verloopt. Iedereen is het erover eens dat dit de basis is om een prettige leefomgeving te behouden en ontwikkelen.

1. Ontwikkelingen dragen bij aan de Texelse kernwaarden

Initiatieven bouwen verder aan de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden van Texel en voegen nieuwe kwaliteiten toe. Zo ontwikkelen we vanuit de Texelse identiteit.

2. Ontwikkelingen zijn multifunctioneel en aanpasbaar

Ontwikkelingen dragen bij aan meerdere doelen, zodat we zuinig met de kostbare ruimte omspringen. Plannen worden zo ontworpen zodat ze aanpasbaar zijn als later blijkt dat een andere invulling nodig is.

3. Ontwikkelingen worden in samenspraak met de omgeving vormgegeven

Door de omgeving al vroeg bij ontwikkelingen te betrekken, komen alle belangen, meningen, kennis en creativiteit in beeld, waardoor het plan beter wordt.

4. Ontwikkelingen dragen bij aan een duurzame, gezonde en veilige leefomgeving en hebben oog voor lange termijn effecten

Ontwikkelingen zijn duurzaam, klimaatadaptief en voorkomen een verslechtering van de milieukwaliteit, gezondheid en (water)veiligheid nu en in de toekomst. Afwenteling van problemen in ruimtelijke zin en op komende generaties voorkomen we. Water en bodem worden expliciet meegenomen in de afwegingen.

5.2 Samen Texelleren

De kernambitie van Texel is om een vitale, duurzame, sociaal-inclusieve en veilige leefomgeving te borgen en te ontwikkelen, met als ankerpunt onze kernwaarden, zoals we die verwoord hebben in de verhaallijnen **Samen van onderop** en **Texelleren**. We voegen nieuwe hoofdstukken toe aan ons verhaal en blijven samen Texelleren. Zo blijft Texel in 2050 het eiland zoals we het kennen, waarbij we **samen** het hoofd bieden aan alle maatschappelijke veranderingen en transities. Wij weten ons van oudsher heel goed aan te passen aan veranderende omstandigheden en doen dat op geheel **eigen wijze**: met pragmatisme en een open blik naar de toekomst.

We bevorderen een toekomstbestendige samenleving en leefomgeving op ons eiland. Daarbij bouwen we voort op de sterke **gemeenschapszin** op Texel en het feit dat we als eilandbewoners altijd onze eigen **oplossingen** zochten. We koesteren de **kleinschaligheid** en de verschillende **dorpsidentiteiten**. We zorgen ervoor dat het **voorzieningenniveau in ieder dorp** op peil blijft en iedereen zorg dichtbij vindt. We stimuleren duurzaam vervoer, waarbij Texel bereikbaar blijft voor iedereen.

We stimuleren duurzame landbouw passend bij de bodem en kijken daarbij naar zilte teelt, en onderzoeken ook ‘zeebouw’, door bijvoorbeeld het kweken van zeewier en vis. We ontzien de natuur zoveel mogelijk en zetten in op **kwalitatief toerisme**. Daarbij bewaken we de **balans** tussen bewoners en bezoekers door in te zetten op de actieve toerist, natuurliefhebbers en rustzoekers. Bezoekers die kernwaarden zoals **ruimte,**

eilandcultuur en de diversiteit aan **landschappen** net zo waarderen als wij zelf. Het toerisme blijft zo een belangrijke inkomstenbron waarbij we niet inzetten op kwantiteit maar gaan voor kwaliteit. We koesteren onze natuur en zorgen voor **optimale toegankelijkheid** van ons landschap ten behoeve van de recreatie, zodat iedereen ervan kan genieten.

De economie is gericht op duurzame groei, waarbij we de **lokale en regionale markt bedienen**. We verwelkomen nieuwe bedrijven op het eiland en zorgen voor **nieuwe werklocaties** om zo de economie te verbreden en de werkgelegenheid te stimuleren. We verbreden het aanbod van de beroepsopleidingen en zorgen ervoor dat we **kennis en kunde in huis halen**, niet alleen op het gebied van duurzaam toerisme, maar ook voor zorg en techniek. Zo trekken we jonge mensen naar het eiland om de vergrijzing het hoofd te bieden. We blijven inzetten op een kenniseconomie en er is daarin ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Met het Koninklijk NIOZ hebben we al een voorlopende rol in **onderzoek** naar onder meer waterveiligheid, de Waddenzee en de haven. Deze rol bouwen we verder uit. De innovatieve bedrijvigheid geven we een plek aan de oostkant van het eiland, waar meer **dynamiek** zal ontstaan. We gaan uit van een circulaire economie waarbij grondstoffen waar mogelijk hergebruikt worden en waar we afval een waarde geven door het te blijven (her)gebruiken.

Afbeelding 7 Samen Texelleren

5.3 Integrale opgaven

De ambities voor Texel zijn geclusterd tot vijf integrale opgaven (zie afbeelding 8 op de volgende pagina). We benaderen de vijf integrale opgaven altijd vanuit de Texelse identiteit en haar kernwaarden. Hieronder zijn de opgaven opgesomd met daaronder de ambitie voor 2050.

- **Goed wonen en leven**

Voor alle inwoners is Texel een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige plek om te leven, waarbij het eilandgevoel en de gemeenschap het uitgangspunt is.

- **Waardevol buitengebied**

Het eiland behouden en versterken door bescherming van erfgoed, natuur en landschap.

- **Toekomstbestendig ondernemen**

Verbreding van de economische structuur en stimulering van innovatie en kennis.

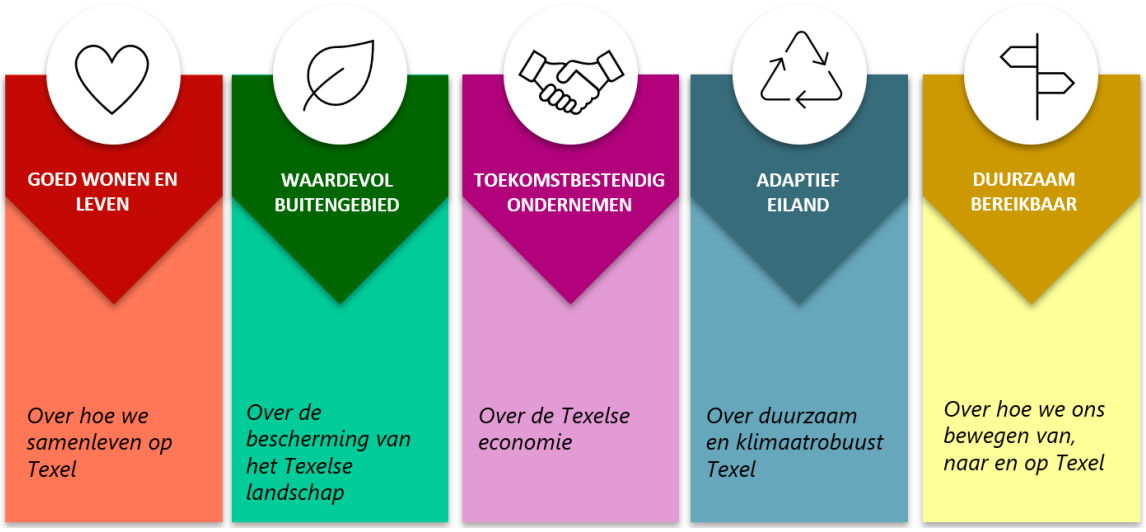
- **Adaptief eiland**

Een kustverdediging die voldoende adaptief is met de zeespiegelstijging en toewerken naar een energie neutrale, klimaat adaptieve en circulaire gemeente.

- **Duurzaam bereikbaar**

Mobiliteit en kwalitatieve infrastructuur zijn passend bij de Texelse schaal en duurzaam.

Afbeelding 8 Integrale opgaven

In de navolgende hoofdstukken gaan we dieper in op onze ambities per integrale opgave, en hoe we die willen behalen. In de bijlage staat de ambitietabel met daarin de samenvatting.

6

GOED WONEN EN LEVEN

6.1 Wonen

Uitgangspunt is dat Texel voor alle inwoners een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige plek is om te leven, waarbij het eilandgevoel en de Texelse samenleving het uitgangspunt is. Dit koesteren we door de verschillende kernen op het eiland te blijven versterken. De dorpen bieden verschillende omgevingen om te wonen (woonmilieus). Dit willen we graag zo houden. Dat doen we door in iedere kern te streven naar voldoende en passende, levensloopbestendige woningen voor iedere levensfase. We zetten in op een flexibele schil in de woningvoorraad.

Om de demografische veranderingen het hoofd te bieden en te voorzien in sociale huurwoningen, betaalbare woningen voor Texelse starters en gezinnen, en ouderen met zorgbehoefte worden zijn er tot 2030 al verschillende uitleglocaties in planvoorbereiding. Voor de periode daarna verwachten we meer woningbouwlocaties te ontwikkelen zodat we kunnen inspelen op de veranderende demografie (vergrijzing / pensionering, bevolkingsgroei en het kleiner worden van huishoudens) en de daarmee samenhangende ontwikkelingen op het gebied van werkgelegenheid en voorzieningenaanbod. Daarbij heeft inbreiding in bestaande kernen de voorkeur. Daarnaast is ‘t Horntje aangewezen als zoeklocatie voor verwachte extra woningbouw. Betaalbare huisvesting en passende werkgelegenheid zijn cruciale voorwaarden om jongeren (terug) naar het eiland te trekken.

Omdat we in 2050 een aardgasvrije gemeente zijn, stimuleren we woningeigenaren, net als alle andere eigenaren van bestaande panden op Texel, om te isoleren en zo stappen te zetten naar een aardgasvrije vastgoedvoorraad. Wij werken samen met de woningbouwcorporatie. De voorkeur gaat uit naar de bouw van nieuwbouwwoningen die energieneutraal zijn en klimaatadaptief en circulair worden gebouwd.

6.2 Hechte samenleving

De kleinschaligheid van Texel is een kracht die we willen behouden. Er zijn op Texel veel verenigingen en stichtingen die draaien op de drijvende kracht van vrijwilligers. Het kenmerkt de hechte eilandsamenleving. Onze beperkte ruimte zorgt ervoor dat we slimme keuzes moeten maken als het gaat om onze ruimte. Texel heeft basisscholen en een middelbare school waar kinderen tot en met het Atheneum terecht kunnen. Ook is er onder meer middelbaar beroepsonderwijs, een bibliotheek, een theater, zwembaden, dorpshuizen, een sporthal en kerken. Deze voorzieningen willen we behouden. Ook zorgen we voor goede verbindingen zodat bewoners ook de voorzieningen in nabijgelegen dorpen kunnen vinden. De kleinschaligheid biedt volop kansen voor sociale cohesie en participatie. Deze kunnen en mogen wel verder versterkt worden. Alle inwoners moeten kunnen meedoen in onze samenleving. We gaan daarbij uit van de eigen kracht van inwoners. Als gemeente willen we goed luisteren naar de wensen van inwoners. We willen effectiever samenwerken, en meer initiatieven ondersteunen.

De dorpen op Texel kennen allen hun eigen identiteit. Die lokale identiteiten willen we behouden en versterken. Dat maakt dat mensen zich thuis voelen en heeft een positief effect op de sociale cohesie. We gaan de kracht van onze kleinschaligheid inzetten om onze samenleving nog hechter te maken.

6.3 Gezonde leefomgeving

We realiseren meer groen in de kernen. Hierdoor zorgen we dat onze inwoners meer ruimte hebben om te bewegen en te ontmoeten. Het groen draagt ook bij aan klimaatadaptatie door de verkoeling en waterafvoer en zorgt voor omgevingskwaliteit. In bestaande wijken verwelkomen we initiatieven die bijdragen aan meer en kwalitatief beter groen. Kwalitatief goed groen gaat bijvoorbeeld over de juiste plantenkeuze op de juiste plek, geschikt voor en passend bij de omgeving. Daarmee willen we ook bijdragen aan het vergroten van biodiversiteit in onze gemeente. Natuurlijk realiseren we in de bebouwde kom ook waterberging door middel van bijvoorbeeld wadi's.

We ontwikkelen Texel als een actief en sportief eiland, met faciliteiten die uitdagen tot een gezonde levensstijl, daarbij zetten we in op het versterken van de mentale weerbaarheid en vitaal ouder worden. In het buitengebied hebben we veel ruimte, maar kan er nog niet overal goed gesport, gespeeld en bewogen worden. Ook het aantal (ontmoetings)plekken voor ouderen en plekken speciaal voor de jeugd willen we uitbreiden.

6.4 Voorzieningen

We willen ervoor zorgen dat Texel plezierig is om te verblijven en te recreëren. Zowel voor bewoners als voor bezoekers. Onze voorzieningen op bijvoorbeeld het gebied van recreatie, kunst en cultuur, winkels en horeca dragen daar aan bij. We gaan voor een kwalitatief goed, passend en toegankelijk voorzieningenniveau (onderwijs, zorg, sport, retail, cultuur). Zolang het draagvlak het toelaat, zorgen we ervoor dat de basis voorzieningen in ieder dorp aanwezig zijn.

We streven ernaar ons aanbod op het gebied van kunst en cultuur te versterken. Daarbij zoeken we combinaties met toerisme en recreatie. Afstemming van dit aanbod op ouderen en jongeren en toegankelijkheid voor iedereen vinden we daarbij belangrijk. Bewonersinitiatieven op het gebied van kunst en cultuur willen we stimuleren om zo het culturele klimaat te verbeteren. Ook het erfgoed in de kernen willen we beter beleefbaar maken, onder andere door informatievoorziening en inrichting van de directe omgeving.

We willen de doorgaande leerlijn blijven faciliteren op het eiland, van kinderopvang tot middelbaar beroepsonderwijs. We zetten ons in om het middelbaar beroepsonderwijs te verbreden naar de technische sector en behoud en stimulering van onderwijs in de zorgsector zodat meer jongeren hun toekomst kunnen vormgeven op Texel.

6.5 Inclusieve samenleving

Het is van belang dat iedereen mee kan doen in de samenleving (inclusieve samenleving). Toegankelijkheid van gebouwen, het openbaar vervoer en de openbare ruimte en het zorgen voor beschikbare woningen en woonvormen voor mensen met een beperking zijn thema's die onder de inclusieve samenleving vallen. Waar de kwaliteit van de leefomgeving goed is, willen we die behouden en versterken. Waar de leefomgeving leidt tot knelpunten op het gebied van gezondheid, pakken we deze knelpunten aan samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

7

WAARDEVOL BUITENGEBIED

7.1 Het verhaal als basis

We willen het eiland behouden en versterken door bescherming van natuur en landschap. De historische landschappen hebben de basis gevormd voor de ontwikkeling van onze gemeente. De cultuurhistorische waarden zijn nog steeds te herkennen in de verschillende landschappen die Texel rijk is. Kenmerkend voor Texel zijn onder meer stolpen, schapenboeten, tuunwallen en kolken. We willen deze waarden beschermen en behouden. De cultuurhistorische waarden worden ingezet als drager van nieuwe ontwikkelingen. Bij de aanvang van (ruimtelijke) planvorming voor nieuwe ontwikkelingen staan we bewust en verantwoord stil bij de optie van het toepassen van culturele planologie. De verhaallijnen zijn daarbij het vertrekpunt en inspiratiebron voor plannen, waarbij we de verschillende Texelse landschappen behouden en versterken. We breiden de bescherming van de aanwezige monumenten uit tot het omringende landschap.

Op het Texelse land en in de zee zijn er bij gebieden met een (hoge) kans op het aantreffen van archeologische resten. Op de archeologische beleidskaart staat hoe we omgaan met archeologie. Afhankelijk van de archeologische verwachtingswaarde van een gebied stellen we andere eisen. In het beleid is een overzicht opgenomen van de normen die bepalen of archeologisch onderzoek nodig is. We verbeteren zo onze omgang met archeologische resten als bron van informatie over het lokale verleden. We stimuleren het zichtbaar en beleefbaar maken van historische waarden bij ruimtelijke ontwikkelingen en de ontsluiting ervan voor bewoners en bezoekers. De gemeente zet ook stevig in op de samenwerking met provincie en Rijksoverheid rondom het (water)erfgoed en wil door de nadruk op de beleving van het erfgoed en voorlichting over het erfgoed meer trots bij de eigenaren van erfgoed en inwoners creëren.

7.2 Water- en bodemsturend ontwikkelen

Texel zet zich in voor het duurzaam omgaan met de bodem. Een duurzaam, klimaatbestendig beheer van de bodem is belangrijk voor de kwaliteit van de leefomgeving en voor de gezondheid. De gemeente wil de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater verbeteren, grondwater beschikbaar houden en zoveel mogelijk beperkingen aan het gebruik van de ondergrond wegnemen, zodat de ondergrond optimaal benut kan worden voor bijvoorbeeld duurzame bodemenergie.

Door ontwikkelingen water en de bodem sturend te maken kunnen we onze watervoorraden en ecosystemen duurzaam beschermen en bovendien de effecten van klimaatverandering beter opvangen. Dit vraagt om een cultuurverandering: van maakbaarheid, waarin we het water en bodemsysteem technisch inregelen om functies op elke plek mogelijk te maken, naar aanpasbaarheid, waarbij we met de functies zo veel mogelijk aansluiten bij de natuurlijke kenmerken van het water- en bodemsysteem. Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt de randvoorwaarde dat het water- en bodemsysteem over de gehele levensduur van het gebruik niet mag verslechteren. Hierdoor ontstaat vanzelf een prikkel om locatiekeuzes aan te laten sluiten bij de geschiktheid van het water- en bodemsysteem.

7.3 Groen en blauw

Voor de agrarische gebieden zetten we in op ecologisch beheer en zilte landbouw. We vertalen de groenambitie naar concrete regels in het omgevingsplan. Daarmee willen we ook bijdragen aan het vergroten van biodiversiteit in onze gemeente.

Vooral in de polder Eierland realiseren we extra waterberging. Daarnaast versterken we de verbinding tussen de kernen en het omliggende landschap. We koesteren het netwerk van landschapselementen (denk aan bosjes, wallen en sloten) in het buitengebied. Dit netwerk van landschapselementen vormt de zogenoemde 'groenblauwe dooradering' of verbindingsstroken. De landschapselementen hebben verschillende functies in het landelijk gebied. Het zijn plekken waar planten en dieren kunnen schuilen en waar ze zich langs kunnen verplaatsen. De groenblauwe dooradering vormt een belangrijke basis voor biodiversiteit. Ook dragen landschapselementen bij aan de belevingswaarde van het landschap. Elk landschapstype heeft zijn eigen kenmerkende elementen, die mede de identiteit van de plek bepalen.

7.4 Natuurinclusief

Uitgangspunt is dat we op Texel natuurinclusief ontwikkelen, wat betekent dat er bewust ruimte voor biodiversiteit wordt gecreëerd op, aan of in het gebouw, de (openbare) omgeving en in de verblijfsrecreatie, zodat er meer diverse planten- en diersoorten kunnen leven. Ook de landbouw wordt gestimuleerd om anders te werken. Concreet betekent dit minder intensief gebruik van mest en krachtvoer en geen gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De agrariërs hebben respect voor het landschap en proberen dit ook te verfraaien.

7.5 Landschapsbeleving

De landschappelijke diversiteit op ons eiland is groot: hier komen het keileemlandschap, het aandijkingen-landschap, het strandwallen- en strandvlaktenlandschap en het jonge duinlandschap samen. We willen die diversiteit benadrukken en mensen de landschappelijke karakteristiek laten beleven. Daarom stimuleren we grondeigenaren tot de aanleg en het beheer van landschaps-, en waterelementen, wandelpaden over boerenland en randen. Daarbij horen ook marktconforme vergoedingen als tegemoetkoming voor de inbreng van landbouwgrond bij de aanleg van nieuwe landschapselementen. Daarnaast creëren we een overgangszone tussen de duinen en de polder, waarbij we de landschappen versterken en het natuurgebied toegankelijk houden. Tevens streven we naar een aantrekkelijke, landschappelijke entree van Texel.

Ook gaan we voor meer flexibiliteit in het buitengebied. Andere functies en ontwikkelingen maken we mogelijk op de bestaande erven. Als een ontwikkeling of initiatief in de ruimte en het landschap past dan staan we er positief tegenover. Bijvoorbeeld om vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) te transformeren tot een woonbestemming of een andere invulling. Ook moet het mogelijk zijn om bij verbreding van de landbouw wooneenheden toe te voegen aan de agrarische bebouwing, met inachtneming van kwaliteitseisen.

7.6 Monitoring van stikstofdepositie

Door de landbouw, het verkeer en industrie komen stikstofverbindingen in de lucht terecht, die op de bodem en planten neerslaan (stikstofdepositie). Stikstof zit van nature in de lucht, maar een te veel aan stikstofdepositie is schadelijk voor kwetsbare natuur omdat bepaalde vegetatie kan verdwijnen. Dit zorgt voor minder variatie in de soorten planten en dieren die er leven. We willen de kwaliteit van onze natuur verbeteren door onder meer de neerslag van stikstof verder te verlagen. Voor de Natura 2000 gebieden Duinen en Lage land Texel zijn stikstofdoelen opgesteld door het Rijk. De provincie monitort de stikstofdepositie en bepaalt of we onder de geldende norm blijven.

8

TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN

8.1 Verbreding van de economische structuur

Nu is de economie van Texel nog relatief kwetsbaar en is het lastig om jongeren aan te trekken én te houden, omdat de kans op een passende baan klein is. Daarom willen we de economische structuur van Texel verbreden, zodat zij minder steunt op een beperkt aantal sectoren. De verbreding draagt bij aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. De gemeente wil ruimte bieden aan nieuwe economische sectoren. Om effectief in te zetten op het versterken en diversifiëren van de economische structuur wil de gemeente de werkgelegenheid verbreden richting de techniekssector en uitbreiden in de zorgsector. De gemeente wil samen met onderwijsinstellingen, ondernemers en organisaties werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt op Texel.

8.2 Stimulering van innovatie en kennis

De gemeente neemt de regie om nieuwe en bestaande initiatieven op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt te bundelen. We verbreden het aanbod van de beroepsopleidingen en zorgen ervoor dat we kennis en kunde in huis halen en houden, niet alleen op het gebied van duurzaam toerisme, maar ook voor innovatieve land- en zeebouw, zorg en techniek. Onze voorlopende rol in onderzoek naar waterveiligheid willen we verder uitbouwen en verbreden.

Ondernemers spelen een belangrijke rol als de vernieuwers die innovatieve bedrijfsmodellen bedenken, uitvoeren en verfijnen. Dat ondernemerschap hebben we nodig om de transitie naar een verbrede en circulaire economie vorm te geven. Het is ook een kans voor Texel om nieuwe, toekomstbestendige werkgelegenheid te creëren. We bieden deze ondernemers extra ruimte op werklocaties bij Oudeschild en ‘t Horntje. Op deze locaties staat innovatie centraal en is ruimte is voor watergebonden bedrijvigheid, grondstoffenhubs en alternatieven voor de visserij.

8.3 Stimulering circulaire en duurzame bedrijvigheid

De wereldwijde productie van nieuwe materialen en goederen zorgt ervoor dat grondstoffen opraken en is verantwoordelijk voor meer dan de helft van de wereldwijde CO2-uitstoot. Texel wil in 2050 net als de rest van Nederland een circulaire gemeente zijn. Een eiland waar we zo min mogelijk afval produceren en weer waarde geven aan waardevolle materialen en grondstoffen door ze te hergebruiken. Door in te zetten op hergebruik, zorgen we ook voor meer lokale werkgelegenheid in de reparatie- en verwerkingssector. De circulaire economie brengt een ruimtevraag met zich mee. Om ketens te sluiten en circulair te maken zijn er nieuwe ruimtelijke schakels nodig. Denk aan materialen- en grondstoffenhubs, verwerkingslocaties en ruimte voor biobased teelten. Bij een circulaire economie hoort ook dat er geen fossiele brandstoffen meer worden gebruikt en de benodigde energie zoveel mogelijk op Texel wordt opgewekt. Daarnaast worden eigenaren van bedrijfspanden gestimuleerd om te verduurzamen.

We stimuleren de korte keten met duurzame en gezonde voedselproducten, waarbij tussenstappen en tussenpartijen geminimaliseerd worden. Agrariërs, inwoners, voedselverwerkers, supermarkten en horecagelegenheden worden gestimuleerd om samen te werken. Hierdoor ontstaat ook meer bewustzijn onder consumenten en worden agrariërs in staat gesteld duurzamer te produceren.

8.4 Inzetten op kwalitatief toerisme

De toeristische sector groeit en is sterk afhankelijk van de financiële ruimte die mensen hebben om geld uit te geven aan leuke dingen. De vraag naar duurzame vormen van recreatie en toerisme en ‘groene vakanties‘ neemt toe. Voor (agrarische) bedrijven in het buitengebied bestaan mogelijkheden om nevenfuncties te beginnen die op toeristen en recreanten gericht zijn. Op deze manier kunnen ook agrarische bedrijven profiteren van de toerisme en recreatie en kunnen gasten kennismaken met de Texelse landbouw. We zetten in op verblijfs- en belevingsmogelijkheden die passen bij de Texelse identiteit en landschappen. We willen daarbij de actieve en culturele bezoekersgroep trekken. Het aantal slaapplaatsen op Texel blijft gehandhaafd op 45.000 slaapplaatsen in totaal. We blijven dit actief monitoren en handhaven. Ingezet wordt op verduurzaming van de sector, op klimaatmaatregelen en op vergroening en landschappelijke inpassing. We willen de recreatie en het Texelse landschap in synergie ontwikkelen ten behoeve van omgevingskwaliteit.

9

ADAPTIEVE GEMEENSCHAP

9.1 Energieneutraal en klimaatrobuust

Texel maakt zich klaar voor de toekomst. We bereiden ons voor op de grote uitdagingen van onze tijd, waaronder de energietransitie en klimaatverandering. In 2050 is Texel energieneutraal. Dat vraagt iets van iedereen. We gaan de komende jaren steeds meer gebruik maken van duurzame energiebronnen. Ook passen we onze omgeving aan, aan het steeds extremere weer. We beschermen hierbij de cultuurhistorisch waardevolle (groen- en water-) structuren en objecten (zoals schapenboeten, stolpen, tuunwallen en kolken). De inrichting van de leefomgeving draagt bij aan onze ambities op het gebied van klimaat en biodiversiteit. Dit betekent dat er voldoende groen is in de woongebieden, maar ook in en nabij werklocaties. Het groen draagt bij aan het behoud en de versterking van de biodiversiteit. De nieuwbouw in onze gemeente houdt rekening met water- en klimaatverandering door aan te sluiten bij de landschappelijke karakteristieken.

9.2 Duurzame woningen en bedrijven

Geleidelijk gaat de bebouwde omgeving over van gasverwarming naar andere, meer duurzame, vormen van verwarming. Onder de bebouwde omgeving vallen naast woningen en bedrijfspanden ook andere objecten, zoals vakantiewoningen, kantoren en maatschappelijk vastgoed. De transitie naar een energieneutrale bebouwde omgeving vraagt om een slim en efficiënt energiesysteem, waar vraag en aanbod optimaal op elkaar zijn afgestemd (netbalans). Als gemeente stimuleren we initiatieven op dit gebied en nemen we zo nodig zelf de regie. In plaats van gasverwarming krijgt een pand een systeem van verwarmen op basis van bijvoorbeeld elektriciteit, bodemwarmte en biomassa. We zetten in op isolatie. We zorgen ervoor dat de transities betaalbaar blijven voor inwoners en gaan energiearmoede tegen. We pakken als gemeente een stimulerende en faciliterende rol bij initiatieven vanuit inwoners om die bijdragen aan een duurzame, gezonde en comfortabele woning. Voor duurzame energie opwekking bij cultuurhistorische gebouwen ontwikkelen we een specifieke aanpak.

Daarnaast geven we ook bedrijven de ruimte om verduurzamingsmaatregelen te nemen voor hun eigen bedrijf en op eigen terrein. De gemeente stimuleert alle verduurzamingsmaatregelen die passend zijn in de omgeving, het milieu en het landschap. Initiatieven rondom zonnepanelen op daken moedigen wij aan.

9.3 Energieopwekking

We zetten in op energieopwekking met bewezen technieken, zoals zonnepanelen. In de toekomst gaan we over naar innovatieve vormen. Juist deze innovaties willen we op Texel stimuleren. Er volgt in 2024 een inwonerberaad over energieopwekking. Met de output van het inwonerberaad stellen we een programma onder de Omgevingswet op voor duurzame energieopwekking op land en in zee.

9.4 Water

Er liggen verschillende uitdagingen voor water. Sommige al vele decennia, andere zijn van meer recente datum door onder meer de klimaatveranderingen. Strijd tegen overstroming, verdamping en droogte bezien we steeds meer in samenhang. Verbetering van ons leefklimaat, de bodem en de biodiversiteit vereisen aandacht voor onze waterkwaliteit.

Het grondwater op Texel heeft een hoog zoutgehalte en de verzilting van de grond neemt alleen maar toe. Daarom proberen we zoet water zoveel mogelijk vast te houden. Op verschillende locaties wordt door enthousiaste agrariërs al gewerkt aan het plan om Texel zelfvoorzienend te maken op het gebied van zoet water. In de polder Eierland is al een ondergronds waterbassin gerealiseerd en we gaan op zoek naar nog meer locaties voor waterberging. Ook wordt het groen slim ingezet voor wateropvang en infiltratie.

Het natuurlijke systeem is het sturende principe voor de invulling en uitvoering van alle werkzaamheden voor de gemeentelijke watertaken. We willen regenwateroverlast tegengaan door maatregelen zoals beperking van verhardingen. Ook de rioleringen moeten klimaat robuust worden ingericht, omdat deze nu vaak overbelast worden tijdens natte periodes. We maken onze rioleringen klimaat robuust, door bijvoorbeeld gescheiden stelsels aan te leggen voor hemelwater apart van vuilwater. Ook (ondergrondse en bovengrondse) waterbassins en groen dragen hieraan bij. Aanpassingen aan de riolering in de vorm van afkoppelen worden in samenhang met het watersysteem beschouwd.

9.5 Kustbescherming

De zeespiegelstijging vraagt om een hogere en dus bredere kustverdediging. Kern is een veilige kust om van te kunnen genieten die op natuurlijke wijze wordt beheerd. Daarbij staat waterveiligheid voorop. Maar ook behoud en zelfs verbetering van de natuur, economie en recreatie. We zetten in op dynamisch kustbeheer, waarbij we kerven en stuifkuilen aanbrengen in delen van de duinen in het westen en noorden van Texel. Hierdoor krijgt de kust kans mee te groeien met de stijgende zeespiegel. Tegelijkertijd ontstaat een natuurlijker kustlandschap met een grotere diversiteit aan planten en dieren, doordat door verstuiving een natuurlijk kalkgradiënt ontstaat en eutrofiëring wordt vermindert.

We zorgen voor adaptieve bebouwing in de kustzone vanwege toenemende weersextremen en zeespiegelstijging. Op de lange termijn zullen we ons moeten voorbereiden dat bebouwing op het strand onveilig en onwenselijk kan zijn en alternatieve locaties in de verbrede duinen nodig zijn.

10

DUURZAAM BEREIKBAAR

10.1 Op het eiland

Een goede bereikbaarheid zorgt ervoor dat mensen makkelijk onderdeel kunnen zijn van de samenleving. Door te kunnen werken, winkelen en ontmoeten. De gemeente zet in op verkeersveilige en toegankelijke dorpskernen. Het lokale wegennet houden we op orde. We willen luchtverontreiniging en lawaai door verkeer zo veel mogelijk terugdringen.

Het autogebruik in de kernen gaan we terugdringen door ontmoediging. We ontwikkelen parkeerplaatsen aan de rand van kernen en stimuleren het openbaar vervoer, fietsgebruik en de voetganger. Bewoners en bezoekers kunnen op locatie de Texelhopper bestellen om naar een bepaalde plek te komen. We willen de bereikbaarheid van onze kernen met het openbaar vervoer verbeteren door middel van goed overleg met de vervoersmaatschappijen. Het openbaar vervoer blijft betaalbaar en eiland dekkend. De elektrische auto en fiets worden steeds vaker gebruikt. Dit vraagt om een andere inrichting van de openbare ruimte. De gemeente zorgt voor meer oplaadpunten voor elektrische auto's en fietsen. Deze combineren we met zonnepanelen. De opkomst van de elektrische fiets kan vragen om een andere inrichting van fietspaden. We streven naar zoveel mogelijk vrij liggende fietspaden.

10.2 Naar het eiland

We koesteren het eilandgevoel. Tegelijk is Texel goed bereikbaar dankzij de TESO bootverbinding. We willen dat vervoersbewegingen op en naar Texel zo min mogelijk impact op de omgeving hebben. TESO vaart nu al met een energiesysteem met daarin batterijen en voorziet over 10 jaar wellicht in een geheel emissieloze veerboot. De vaarbewegingen en grootte van de boot sluiten goed aan bij de vervoersvraag. Door het maximum van 45.000 slaapplaatsen zal vraag beperkt toenemen. Op deze manier bewaren we een goede balans tussen toerisme en de leefbaarheid op het eiland. Eenmaal op het eiland worden toeristen verleid om de auto bij hun verblijfplaats te laten staan en het eiland verder lopend, per fiets of met het OV te verkennen. We willen Texel promoten als actief en groen eiland.

10.3 Andere infrastructuur

De processen en diensten die samen de vitale infrastructuur vormen, zijn het fundament waarop ons eiland draait. Elektriciteit, toegang tot internet, drinkwater en betalingsverkeer zijn hier voorbeelden van. Uitval, verstoring of manipulatie van deze processen en diensten kan grote gevolgen hebben voor het functioneren van de maatschappij. Daarom beschermen en onderhouden we de vitale infrastructuur, bijvoorbeeld tegen de gevolgen van de zeespiegelstijging. Ook behartigen we de belangen van inwoners en bedrijven door te pleiten voor voldoende capaciteit op het elektriciteitsnet van Texel om de energietransitie mogelijk te maken. We onderzoeken de mogelijkheden van een integraal vervoerssysteem vanuit MaaS (mobility as a service) voor personen- en goederenvervoer naar, op en van het eiland.

11

RUIMTELIJKE CONSEQUENTIES EN EERSTE STAPPEN

Om bovenstaande ambities te bereiken, zijn verschillende ruimtelijke keuzes gemaakt. Deze zijn samengevat in het concept Toekomstbeeld (bijlage 1). Hieronder beschrijven we de eerste stappen die de gemeente zet om het toekomstbeeld voor 2050 te bewerkstelligen. Dit zijn concrete ontwikkelingen die de gemeente over 10 jaar bereikt wil hebben.

11.1 Goed wonen en leven

We plaatsen nieuwe woningen tot 2030 zoveel mogelijk aan de rand van de dorpen. Daar waar ruimte vrijkomt binnen de kernen, heeft een groene invulling prioriteit. Binnen de kernen is er ruimte om te bouwen tot maximaal 5 woonlagen. We zetten binnen het woonprogramma zoveel mogelijk in op de doelgroepen starters, jonge gezinnen en senioren. Verder zorgen we ervoor dat in alle dorpen de basisvoorzieningen aanwezig zijn, voor zover daar voldoende draagvlak voor is. Vrijkomende agrarische bebouwing bestemmen we deels ook voor wonen met behoud van ruimtelijke kwaliteit.

We houden de sportvoorzieningen, ontmoetings- en speelplekken, fiets- en wandelpaden kwalitatief op peil. Ook gaan we extra ontmoetings- en speelplekken voor jong en oud realiseren. Verder faciliteren we het zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen, en stimuleren we nieuwe concepten zoals Knarrenhofjes. De gemeente ondersteunt inwoners die tijdelijk of langdurig niet zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving. En we willen ervoor zorgen dat doorstroming op de woningmarkt plaatsvindt.

11.2 Waardevol buitengebied

We willen het specifieke Texelse landschap behouden, beschermen en versterken. We breiden het welstandsgebied uit naar het buitengebied en voegen de omgeving van monumenten toe aan de bestaande regelgeving. We zetten in op het behoud en de bescherming van typisch Texelse bebouwing en landschappelijke elementen als stolpen, schapenboeten en tuunwallen.

We streven naar een passende synergie tussen natuur en toekomstbestendige landbouw. We houden natuurgebieden waar mogelijk toegankelijk zodat iedereen van de natuur kan genieten. We versterken de verbinding tussen de dorpen en het omliggende landschap. Ook zetten we in op groenblauwe dooradering, wat betekent dat we natuurlijke elementen in het landschap willen terugzien. Denk aan houtwallen, bosjes, kruidenrijke randen, sloten, beken met natuurlijke oevers en poelen. Verder ontwikkelen we een bufferzone tussen de duinen en de polder.

11.3 Toekomstbestendig ondernemen

We zetten in op verbreding van de economische structuur en stimulering van innovatie en kennis. Toekomstbestendige landbouw maken we waar door agrariërs te stimuleren om in te zetten op een innovatief agrarisch programma, zoals bijvoorbeeld zilte teelt. Ook willen we aquacultuur stimuleren. We houden het onderscheid tussen rust en reuring op ons eiland in stand, wat betekent dat het toerisme zich vooral concentreert aan de westkant van het eiland. We reserveren ruimte voor de uitbreiding van het middelbaar beroepsonderwijs in techniek en zorg. Oudeschild en ‘t Horntje (NIOZ haven) zijn aangewezen als ontwikkellocatie voor innovatieve bedrijfsvoering en uitbreiding van werklocaties.

11.4 Adaptieve gemeenschap

We streven naar een kustverdediging die voldoende adaptief is met de zeespiegelstijging en werken toe naar een energieneutrale, klimaatadaptieve en circulaire gemeente. Dat doen we door in te zetten op slimme en innovatieve vormen van duurzame energieopwekking en hier ruimte voor te reserveren. We realiseren een robuuste dynamische kustverdediging in synergie met het economisch potentieel van het duin- en strandgebied.

Om een energieneutrale, klimaatadaptieve en circulaire gemeente te zijn in 2050 moeten we nu al ruimte reserveren voor circulaire (grondstof)stromen, bestaande duurzame energiebronnen en toekomstige energie infrastructuur. Daarnaast reserveren we ruimte voor pilots voor energieopslag en slimme energiesystemen, locaties voor (ondergrondse) waterberging en het opbouwen van een zoetwaterreserves. Ook stimuleren we innovatieve samenwerkingen, bijvoorbeeld over energie en circulariteit. We stimuleren agrariërs om hun activiteiten aan te passen aan de gevolgen verzilting. Verder creëren we een distributietransferium dat we landschappelijk inpassen.

11.5 Duurzaam bereikbaar

We willen dat de mobiliteit en kwalitatieve infrastructuur duurzaam en passend zijn bij de Texelse schaal. We verleiden bezoekers om de auto bij de accommodatie te laten staan en gaan met ondernemers in gesprek om huurfietsen te faciliteren bij iedere accommodatie. We zetten in op het STOMP-principe. STOMP staat voor Stappen, Trappen, OV, MaaS [Mobility as a Service] en Privéauto. We geven lopen en fietsen in de bebouwde kom de prioriteit, gevolgd door het OV, deelmobiliteit en de privéauto. Zo vormt de mens en leefbaarheid het startpunt.

Verder zetten we in op behoud en uitbreiding van laagdrempelig en effectief OV, bijvoorbeeld in de vorm van de Texelhopper. Vrijgekomen parkeerterreinen door de ontmoediging van autogebruik en mobiliteitstransitie reserveren we voor groen en fietsparkeerplaatsen. We voegen oplaad- en stallingspunten voor fietsen toe. We behouden de huidige frequentie van de TESO vaardienst om de bereikbaarheid en het eilandgevoel in stand te houden.

12

VERVOLGPROCES

De hier gepresenteerde visie in potlood betreft een eerste uitwerking van alle onderzoeken en deel-rapporten die gemaakt zijn om gefundeerde keuzes te kunnen maken voor de toekomst. In dit toekomstbeeld is ook de output uit de eerste twee participatierondes meegenomen. In de eerste fase zijn de inwoners bevraagd over de kwaliteiten van Texel en hun dromen voor het eiland. In de tweede fase hebben we de keuzes die ten grondslag lagen aan de twee scenario's voorgelegd. De voorkeur van de inwoners leek te liggen bij het scenario Natuurlijk Texel, maar zeker niet op alle punten. Veel bouwstenen uit Natuurlijk Texel zijn verwerkt in het Toekomstbeeld.

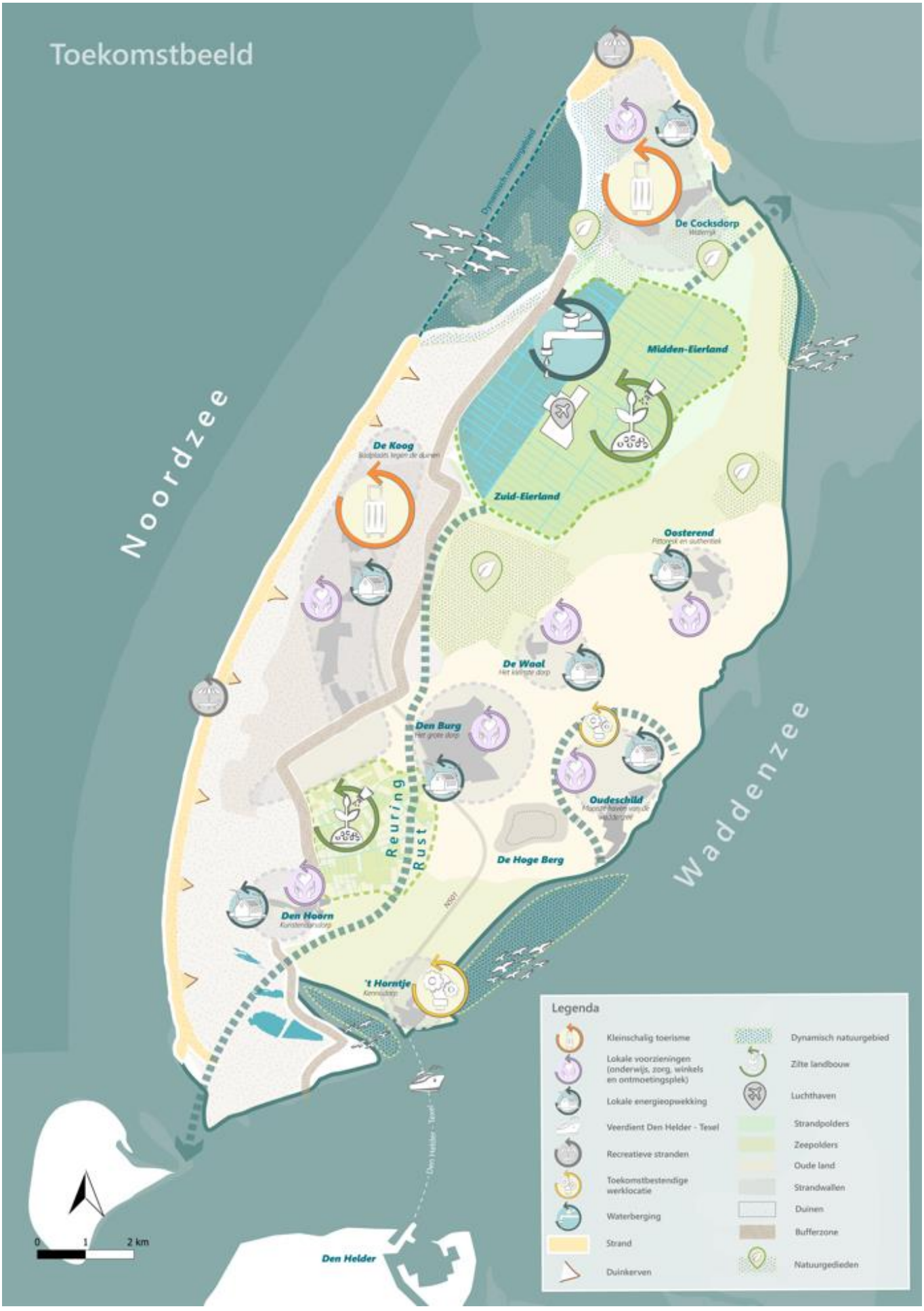
Dit toekomstbeeld en de hoofdpunten per opgave leggen we in de komende weken voor aan de inwoners op een digitaal platform. Daarnaast worden er bewonersavonden georganiseerd in iedere dorpskern. Ook gaan we met de Texelse organisaties en ketenpartners in gesprek. Met de output van die participatieronde kunnen we het Toekomstbeeld aanscherpen waar dat wenselijk is.

We schrijven en verbeelden dan de uiteindelijke Omgevingsvisie met de bijbehorende visiekaart, waarbij we een hoofdstuk toevoegen over de uitwerking van de visie in omgevingsprogramma's, monitoring en een gebiedsindeling met de beleidsvoornemens op hoofdpunten voor de gebieden. De Omgevingsvisie wordt ter visie gelegd en wordt vastgesteld door de gemeenteraad.

Afbeelding 8 Planning

januari 2024	**februari 2024**	**april 2024**		**september 2024**	
participatie ronde 3	omgevingsvisie opstellen	ter visie legging ontwerp	vaststelling	Nota van Zienswijzen	vaststellen

BIJLAGE 1 CONCEPT TOEKOMSTBEELD

BIJLAGE 2 AMBITIETABEL

Goed wonen en leven	Ambitie 2050	Doelen	Ruimtelijke consequenties
Over hoe we samenleven op Texel Deze opgave gaat over een vitale samenleving met kansengelijkheid voor iedereen. Hierbij wordt gestreefd naar een prettige en gezonde fysieke woon- en leefomgeving.	Voor alle inwoners is Texel een aantrekkelijke, sociale, gezonde en veilige plek om te leven, waarbij het eilandgevoel en de gemeenschap het uitgangspunt is	• Adaptief programmeren en monitoren van de woningbouwopgave • Streven naar voldoende en passende, levensloopbestendige woningen voor iedere levensfase • Inzetten op een flexibele schil in de woningvoorraad • Streven naar een kwalitatief goed, passend en toegankelijk voorzieningenniveau (onderwijs, zorg, sport, retail, cultuur), zoveel mogelijk verspreid over de kernen daar waar het draagvlak dat toelaat, anders geconcentreerd in Den Burg • Doorgaande leerlijn blijven faciliteren op het eiland, van kinderopvang tot middelbaar beroepsonderwijs • Verbreding van het (middelbaar beroeps)onderwijs naar de technische sector en behoud en stimulering van onderwijs in de zorgsector • Behouden en ontwikkelen van faciliteiten die uitdagen tot een gezonde leefstijl • Texel ontwikkelen en uitdragen als actief en sportief eiland • Duurzame, klimaat adaptieve en veilige woon- en leefomgeving • Het versterken van de mentale weerbaarheid • Inzetten op vitaal ouder worden	• Woningprogramma aan de rand van de huidige kernen • Daar waar ruimte vrijkomt binnen de kernen, heeft een groene invulling prioriteit • Binnen de kernen is er ruimte om te bouwen tot maximaal 5 woonlagen • Woonprogramma inzetten op de doelgroepen starters, jonge gezinnen en Texelse senioren • Voorzieningen spreiden over de kernen, zover mogelijk • Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) waar mogelijk bestemmen voor wonen met behoud van ruimtelijke kwaliteit • Sportvoorzieningen en fiets- en wandel paden kwalitatief op peil houden • Onderhouden en realiseren van ontmoetings- en speelplekken voor jong en oud • Faciliteren van het zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen, en nieuwe concepten zoals Knarrenhofjes • Doorstroming op de woningmarkt faciliteren • Gemeente ondersteunt inwoners die tijdelijk of langdurig niet zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving

Waardevol buitengebied	Ambitie 2050	Doelen	Ruimtelijke consequenties
Over de bescherming van het Texelse landschap Texel is een natuureiland met veel cultuurhistorie. Dit is een belangrijk onderdeel van de Texelse identiteit. Deze opgave gaat over de rol die agrariërs en recreanten spelen op het eiland en hoe dat in verhouding staat tot de natuur, erfgoed en het landschap.	Het eiland behouden en versterken door bescherming van erfgoed, natuur en landschap.	• Water- en bodemsturend ontwikkelen • Toekomstige ontwikkelingen zoveel mogelijk natuurinclusief • Landschap en (water)erfgoed koesteren en verduurzamen • Behoud van kenmerkend Texels erfgoed als stolpen, schapenboeten, tuinwallen en kolken • Inzetten op de samenwerking met provincie en Rijksoverheid rondom (water)erfgoed • Inzet op voorlichting en genereren van trots bij eigenaren van erfgoed • Monitoring van stikstofdepositie • Vergroting van de biodiversiteit en het remmen van verdere achteruitgang • Belevingswaarde van het Texelse landschap vastleggen • Behouden en versterken van de verschillende Texelse landschappen • Creëren van een overgangszone tussen duinen en poldergebied • Toegankelijkheid van de natuurgebieden behouden • Streven naar een aantrekkelijke, landschappelijke entree van Texel	• Inzetten op een passende synergie tussen natuur en (natuurinclusieve) landbouw • Instandhouding van natuur en natuurbeleving • Verbinding tussen kern en landschap • Welstandsgebied uitbreiden naar het buitengebied • Omgeving van monumenten toevoegen aan regelgeving • Inzetten op groenblauwe dooradering

Toekomstbestendig ondernemen	Ambitie 2050	Doelen	Ruimtelijke consequenties
Over de Texelse economie Deze opgave gaat over duurzame, passende werkgelegenheid en scholing voor de inwoners van Texel en over het stimuleren van een innovatieve, circulaire Texelse economie, inclusief de agrarische en toeristensector.	Verbreding van de economische structuur en stimulering van innovatie en kennis.	• Alternatief voor visserij • Stimulering natuurinclusieve landbouw • Stimulering circulaire en duurzame bedrijvigheid • Inzetten op kwalitatief toerisme met oog voor lokaal ondernemerschap • Inzetten op de actieve en culturele bezoekersgroep • Stabilisering van het toerisme • Werkgelegenheid verbreden richting techniek- en zorgsector • Stimulering van de korte keten • Landschap en recreatie in synergie ontwikkelen ten behoeve van omgevingskwaliteit • Samen met onderwijsinstellingen, ondernemers en organisaties werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt • De gemeente neemt de regie om nieuwe en bestaande initiatieven op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt te bundelen. • Werklocaties realiseren/uitbreiden wanneer sprake is van meerwaarde	• Agrariërs stimuleren om in te zetten op een innovatief agrarisch programma • Inzetten op zilte teelt en aquacultuur • Onderscheid toerisme en bedrijvigheid west-oost in stand houden • Ruimte voor uitbreiding (middelbaar beroeps)onderwijs in techniek en zorg • Ruimte voor innovatieve bedrijfsvoering en uitbreiding van werklocaties, specifiek in Oudeschild en ‘t Horntje

Adaptieve gemeenschap	Ambitie 2050	Doelen	Ruimtelijke consequenties
Over duurzaam en klimaatrobuust Texel De opgave naar een adaptief en duurzaam Texel. Daarbij staan de energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit centraal. Tot de opgave behoort ook het nadenken over het beschermen van de kust tegen overstromingen en stijging van de zeespiegel.	Een kustverdediging die voldoende adaptief is met de zeespiegelstijging en toewerken naar een energie neutrale, klimaat adaptieve en circulaire gemeente.	• Energieneutraal in 2050 • Aardgasvrij in 2050 • Circulair in 2050 • Klimaatrobuuste inrichting in 2050 • Zorgdragen dat de transities (energietransitie, circulaire transitie en klimaatadaptatie) betaalbaar blijven voor inwoners • Nu inzetten op duurzaam energieopwekking met bewezen technieken, wanneer mogelijk overgaan naar innovatieve vormen • Natuurgerichte aanpak voor adaptieve kustverdediging zodat een waterveilig landschap kan worden gecreëerd • Inzet op adaptieve bebouwing vanwege toenemende stormdruk en zeespiegelstijging • Zoet water zoveel mogelijk vasthouden voor lokaal gebruik • Inzetten op een veilig en robuust functionerend boezemsysteem • Stimulering van verduurzaming (energieneutraal, natuurinclusief en klimaatadaptief) van de (bestaande) bebouwing	• Texel onderzoekt innovatieve vormen van duurzame energieopwekking en reserveert daar ruimte voor • Ruimte reserveren voor circulaire (grondstof)stromen, bestaande duurzame energiebronnen en energie infrastructuur • Ruimte reserveren voor pilots voor energieopslag • Aanwijzen van locaties voor (ondergrondse) waterberging en het opbouwen van een zoetwaterreserves • Agrariërs stimuleren om de activiteiten aan te passen aan de gevolgen verzilting • Distributietransferia creëren en landschappelijk inpassen • Robuuste kustverdediging in synergie met het economisch potentieel van het duin- en strandgebied

Duurzaam bereikbaar	Ambitie 2050	Doelen	Ruimtelijke consequenties
Over hoe we ons bewegen van, naar en op Texel Deze opgave gaat over mobiliteit en infrastructuur. Texel moet een toegankelijk eiland blijven. Hier gaat het om het op een duurzame wijze bereikbaar houden van het eiland.	Mobiliteit en kwalitatieve infrastructuur zijn passend bij de Texelse schaal en duurzaam.	• Goed bereikbaar eiland • Vervoersbewegingen op en naar Texel hebben zo min mogelijk impact op de omgeving • Ontmoedigen van autogebruik op het eiland door stimulering van het openbaar vervoer en fietsgebruik • Constructieve samenwerking met de ketenpartners onderhouden om het openbaar vervoer te verbeteren en te stimuleren • Het openbaar vervoer blijft betaalbaar en eilanddekkend • Kwalitatief onderhoud van infrastructuur • Vitale infrastructuur voor energie, drinkwater, ICT en mobiliteit • Transitie naar emissieloos verkeer	• Bezoekers verleiden om de auto eenmaal op het eiland bij de accommodatie te laten staan (huurfietsen bij iedere accommodatie) • Inzetten op de Texelhopper • Vrijkomende parkeerterreinen i.v.m. ontmoediging autogebruik en mobiliteitstransitie reserveren voor groen en fiets • Inzetten op het STOMP-principe (fiets staat in de bebouwde kom boven de auto) • Toevoegen van oplaad- en stallingspunten voor fietsen • Ruimte reserveren voor deelauto's • Behouden van de huidige frequentie van de TESO vaardienst om de bereikbaarheid en het eilandgevoel in stand te houden.